דתנאי ומעשה בדבר אחד אלא אמר רב אדא בר אהבה משום דתנאי ומעשה בדבר אחד רב אשי אמר הא מני רבי היא דאמר[א] רב הונא אמר [ב]רב כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי אתקין שמואל בגיטא דשכיב מרע אם לא מתי לא יהא גט ואם מתי יהא גט ולימא אם מתי יהא גט ואם לא מתי לא יהא גט [ג]לא מקדים איניש פורענותא לנפשיה ולימא לא [ד]יהא גט אם לא מתי בעינן תנאי קודם למעשה מתקיף לה רבא מכדי כל תנאי מהיכא גמרינן מתנאי בני גד ובני ראובן מה התם הן קודם ללאו אף כל לאפוקי הכא דלאו קודם להן אלא אמר רבא [א]אם לא מתי לא יהא גט אם מתי יהא גט אם לא מתי לא יהא גט אם לא מתי לא יהא גט לא מקדים איניש פורענותא לנפשיה אם מתי יהא גט אם לא מתי לא יהא גט בעינן הן קודם ללאו: **מתני'** [ב]הרי זה גיטיך ע"מ שתשמשי את אבא על מנת שתניקי את בני כמה היא מניקתו [ג]שתי שנים [ה]רבי יהודה אומר שמנה עשר חדש מת הבן או שמת האב הרי זה גט הרי זה גיטיך ע"מ שתשמשי את אבא שתי שנים ע"מ שתניקי את בני שתי שנים מת הבן או [ו]שאמר האב אי אפשי שתשמשני שלא בהקפדה אינו גט רבן שמעון בן גמליאל אומר כזה גט כלל אמר רבן שמעון בן גמליאל כל עכבה שאינה הימנה הרי זה גט: **גמ'** ומי בעינן כולי האי ורמינהי [ז]שמשתו יום אחד הניקתו יום אחד ה"ז גט אמר רב חסדא לא קשיא הא רבנן והא רבן שמעון בן גמליאל מתניתין רשב"ג וברייתא רבנן הא מדסיפא רבן שמעון בן גמליאל הוי מכלל דרישא לאו רשב"ג אלא ברייתא רשב"ג היא דמיקל בתנאי מתני' רבנן רבא אמר לא קשיא כאן בסתם כאן במפרש רב אשי אמר [ד]כל סתם נמי כמפרש יום אחד דמי תנן כמה היא מניקתו שתי שנים רבי יהודה אומר שמנה עשר חדש בשלמא לרבא ניחא אלא לרב אשי למה לי שתי שנים למה לי שמנה עשר חדש ביום אחד סגי [ה]הכי קאמר יום אחד משתי שנים לאפוקי לאחר שתי שנים דלא יום אחד משמנה עשר חדש לאפוקי לאחר שמנה עשר חדש דלא מיתיבי הרי זה גיטיך על מנת שתשמשי את אבא שתי שנים על מנת שתניקי את בני שתי שנים מת הבן או שאמר האב אי אפשי שתשמשני שלא בהקפדה אינו גט

בשלמא

בדבר אחד. בגט עצמו הוא התנאי להחזירו והוא המעשה להיות גט: **רב אשי אמר הא מני.** דקתני על מנת שתחזירי מגורשת: **רבי היא דאמר וכו' כאומר מעכשיו דמי.** ואשתכח דבשעת גירושין נקיטא לגט ולאחר זמן היא מחזרת ומתנה על מנת להחזיר שמה מתנה: **אתקין שמואל כו'.** כשמוסרו לה יאמר אם לא מתי לא יהא גט אם מתי יהא גט דבעי' תנאי כפול דאי לא כפליה הוי גיטא מיד ואי כהן הוא מפסלא עליה: ה"ג **ונימא אם מתי.** ברישא לא מקדים כו': **הן קודם.** אם יעברו ונתתם (במדבר לב): ה"ג **אלא אמר רבא אם לא מתי לא יהא גט.** לימא ברישא משום דלא מקדים כו' והדר נימא הן ולאו דבעינן הן קודם ללאו: **מתני' כמה היא מניקתו ב' שנים.** שיהא לולד שתי שנים שכך הוא זמן הנקתו. ולענין לשמש את אביו כל ימי חייו: **רבי יהודה אומר שמנה עשר חדש.** לר' יהודה זמן הנקת תינוק עד שיהו לו י"ח חדשים בכתובות בפרק אע"פ (דף ס:): **מת הבן.** קודם הזמן או מת האב: **ה"ז גט.** דכיון דלא פריש מידי לא איכוון אלא להרווחה כל ימים שהוא צריך ומכאן ואילך אינו צריך: **שלא בהקפדה.** היא לא הכעיסתו ואפי' הכי שאין העכבה הימנה אינו גט וכ"ש אם בהקפדה: **רשב"ג אומר כזה גט.** הואיל ולא הקפידתו ואין העכבה הימנה: **גמ' מתני' רשב"ג.** דאמר לעיל (דף עד.) תתן דמיה אלמא להרווחה מיכוון ולאו דוקא קאמר הא נמי להרווחה איכוון וכל זמן שהוא צריך לינק קאמר: **וברייתא רבנן.** דאמרי (שם:) אצטלית דוקא הכא נמי שימוש והנקה דוקא וביום אחד סגי: **דמיקל בתנאי.** דאמר תתן דמיה וקאמר נמי כל עכבה שאינה הימנה ה"ז גט[ח]: **כאן בסתם.** מתני' דאמר שתי שנים [ט]תניקי בסתם וברייתא במפרש יום אחד: **רב אשי אמר.** ברייתא בסתם דכל סתם כמפרש יום אחד דמי ומתני' רב אשי משני לה לקמיה. ורב אשי לאו לשנויי מתניתין וברייתא אתא אלא לאפלוגי עליה דרבא דאמר סתם שתי שנים: **יום אחד משתי שנים.** של תינוק: **לאפוקי.** שאם הניקתו לאחר שעברו לו שתי שנים: **דלא.** שאין זה הנקה:

בשלמא

דתנאי ומעשה בדבר אחד. פירוש שהתנאי סותר המעשה דאין הגט חל אלא אחר שנתקיים התנאי ואז אין הגט בידה אבל הילך אתרוג זה במתנה [י]על מנת שתחזירהו לא הוי תנאי ומעשה בדבר אחד דס"ל[א] על מנת כאומר מעכשיו והמתנה חלה מיד ויצא בו מיד כשיבא לידו[ב] [יא]: **מת** הבן או מת האב ה"ז גט. פי' בקונטרס מת הבן בתוך ב' שנים משמע שרוצה לומר דאם לא הניקה ושמשה כלל דלא הוי גט[ג] וכן משמע בפירושו בגמרא גבי בשלמא לרבא כו' אלא לרב אשי כו' ואין נראה[ד] דאם מת האב כששימשתו יום אחד פשיטא דהוי גט כיון ששימשתו עד שמת דמה יש לה לשמש יותר וליכא למימר דאשמועינן אע"פ שמת קודם[יב] הוי גט דלא בעינן שתשמשנו כל ימי חייה דהא ודאי לא בעינן דאי הוה בעינן[ה] לא הוה גט דאין זה כריתות כדאמרינן בפרק בתרא (לקמן דף פג:) כל ימי חייכי אין זה כריתות אלא נראה לרבינו יצחק לפרש דמת קודם שהניקה ושימשה כלל דלא איכוון אלא להרווחה ולא לצעורה והא לא איצטריך ואפי' לרב יוסף דאמר לעיל[יג] והא לא דלה יש לחלק דהכא מסתמא אם היה יודע שימות אביו או בנו לא היה מקפיד בתנאו[ו] אבל התם אדרבה אם היה יודע דאתי מטרא לא היה מסכירו כלל[ח]: **כלל** אמר רשב"ג כל עכבה שאינה הימנה ה"ז גט. הקשה ה"ר אלחנן א"כ אמאי קאמר רבא לעיל[י] דנתינה בעל כרחו לא הויא נתינה ולא הוי גט[ט] והא עכבה אינה ממנה[י] והלכה כרשב"ג במשנתנו ועוד מאי שנא מת האב או הבן ממחולין לך דבעי למימר[י] דאפילו לרשב"ג אינה מגורשת וי"ל דהכא ודאי להרווחה בעלמא עשה כן וכיון שמת ולא אצטריך הוי כאילו נתקיים התנאי אבל התם שתתני לי מאתים זוז בדעתו שיקבלם[יא] ולבסוף כשאינו רוצה לקבלם לא נתקיים התנאי והא דמספקא ליה לעיל במחולין לך דלמא אפי' לרבנן הוי גט ואע"ג דהכא לא הוי גט היינו משום דהתם בעצמו מחל לה[יב] אבל הכא לא מחל לה כלום: **ורמינהו** שימשתו יום אחד ה"ז גט. אין להקשות לפי' הקונטרס דמפרש דמת הבן או מת האב דמתני' אחר שהניקתו אמאי לא מוקי להך ברייתא דהכא שמת לאחר ששימשתו והניקתו יום אחד דא"כ הוה ליה למיתני בהדיא ומת אבל אין לתרץ דא"כ מאי איריא יום א' אפי' שעה אחת נמי דהא לרש"י שפירש בסמוך גבי אלא לרב אשי מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא ה"נ יום אחד לאו דוקא אלא אפילו שעה אחת דאי דוקא לא הוי פריך מידי[יג]: **מתניתין** רשב"ג. דאמר (לעיל עד.) גבי אצטלית תתן לו את דמיה דלהרווחה קא מיכוין ומתניתין נמי להרווחה קא מכוין והנקה ושימוש כל הצורך קאמר וברייתא רבנן דאמרי לצעורה קא מיכוין וכיון דליערה יום אחד סגי בהכי כיון דלא להרווחה קא מכוין[יד] ולפירוש זה אם מת קודם שהניקה ושימשה כלל אינו גט דהא לא ליערה אי נמי הכא לא נתכוון לצעורה בחנם אלא לצורך בנו ואביו וכי מת הא לא אצטריך אבל גבי אצטלית לעולם הוא צריך לאצטלית ולא לדמי' ולכך כשאבדה יכול לומר איני חפץ בדמי[טו] אצטלית וכן צריך לפרש בסמוך דמוקי מתני' כרבנן: **ברייתא** רשב"ג היא דמיקל בתנאי. והרווחה פורתא סגי אבל רבנן למימר דכל הצורך קאמר: **כאן** במפרש. ברייתא במפרש יום אחד וקא משמע לן דוקא הניקתו ושימשתו יום אחד אבל מת ולא הניקתו ושמשתו כלל אינו גט[יד] דסלקא דעתין כיון שהיקל עליה כל כך שלא הצריכה אלא יום אחד אף על פי דפירש כי מת ולא הניקתו ושמשתו כלל ליהוי גט קא משמע לן דלא אמרינן הכי:

בשלמא

עין משפט נר מצוה

סב א מיי' פ"ט מהל' גירושין הל' כ סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קמה סעיף ה:

סג ב ג ד ה מיי' פ"ח שם הלכה יט סמג שם טוש"ע אה"ע סימן קמג סעיף ח:

◆

מוסף רש"י

כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי. על מנת כך וכך (קדושין ס:) על מנת ודאי תנאה משמע והכי קאמר מעכשיו יהא גט על מנת שיתקיים תנאי זה וכל אימת דמתקיים תנאה הוה ליה גט למפרע (ע"ז לז. וכעי"ז לעיל עד.).

◆

פסקי רי"ד

ואסיק רב אשי הא מני ר' היא דאמר רב הונא אמר רבי כל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי. פי' והגט קונה למפרע משעה שמסרו בידה קודם שתחזיר לו הנייר והחזרת הנייר הוי תנאה ומקיימה ליה לתנאה והוי גיטא למפרע ובההיא שעתא הנייר שלה היה ומתנה ע"מ להחזיר שמה [מתנה] אתקין שמואל בגיטא דש"מ אם לא מתי לא יהא גט ואם מתי יהא גט פי' הכי צריך למימר אם מתי יהא גט מהיום או מעכשיו דאי לא אמר הכי הוה ליה גט לאחר מיתה ומשום דתנינן ליה בפירוש במתני' לא איצטריך שמואל למימרי': ולימא אם מתי יהא גט ואם לא מתי לא יהא גט לא מקדים איניש פורענותא לנפשיה הלכך מתחיל באם לא מתי ומשום דבעי' תנאי כפול אומר שניהם שאם לא יכפול תנאו אין זה תנאי והוי גט מיד ואם הוא כהן מיפסלא עילויה מתקיף לה רבא מכדי כל תנאי מהיכא גמרי' ליה מבני גד ובני ראובן מה התם הן קודם ללאו אף וכו' לאפוקי הכא דלאו קודם להן אלא אמר רבא הכי לימא אם לא מתי לא יהא גט ואם מתי יהא גט ואם לא מתי לא יהא גט מ"ש לא מתי לא יהא גט דלא מקדים איניש פורענותא לנפשיה ואם מתי יהא גט ואם לא מתי לא יהא גט דבעי' תנאי כפול והן קודם ללאו. תניא (ב"מ צד.) אבא חלפתא איש כפר חנניה אומר משום ר' מאיר תנאי קודם למעשה הרי זה תנאי. מעשה קודם לתנאי אין זה תנאי. פי' כגון אם מתי יהא גט זהו תנאי קודם למעשה כמו אם יעברו ונתתם. יהא גט אם מתי זה מעשה קודם לתנאי שאין זה תנאי אלא מיד הוי גט. והלכתא כר' מאיר משום דתנן סתמא כותיה בפ' השוכר את הפועלים (שם) כל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל וכל תנאי שמעשה קודם מתחילתו תנאו בטל וכל תנאי שאפשר לו לקיימו בסופו והתנה עליו מתחילתו תנאו קיים. ואי

קשה והיכי תנן בפרקין (לעיל עב.) זה גיטיך אם מתי זה גיטיך מחולי זה לא אמר כלום מהיום אם מתי מעכשיו אם מתי הרי זה גט. והא הרי זה גיטיך הוי מעשה אם מתי הוי תנאה ואנן בעי' תנאי קודם למעשה י"ל התנא קיצר את לשונו. וה"ק זה גיטיך אם מתי יהא גט דהוי תנאי קודם למעשה עיין בשלהי פרקין שהוכחתי כרבנן ועי' בפ' האומר בקידושין: **מתני'** הרי זה גיטיך ע"מ שתשמשי את אבא ע"מ שתניקי את בני כמה היא מניקתו שתי שנים ר' יהודה אומר י"ח חודש מת הבן או שמת האב הרי זה גט ע"מ שתשמשי את אבא שתי שנים וע"מ שתניקי את בני שתי שנים מת הבן או שמת האב או שאמר האב אי אפשי שתשמשני שלא בהקפדה אינו גט רשב"ג אומר הרי זה גט אמר רשב"ג כל עכבה שאינה ממנה הרי זה גט. פי' הרי היא מניקתו שתי שנים שיהו לולד כ"ד חודש שכך הוא זמן יניקתו ולענין לשמש את אביו כל ימי חייו מת הבן או וכו' פי' דוקא אם התחילה להניקה ואח"כ מת אבל אם לא הניקה כלל ומת הבן אינו גט שהרי לא נתקיים התנאי

מסורת הש"ס

א) [לעיל עד. וש"נ], ב) [נ"ל רבי], ג) [לעיל יח.], ד) [בשאלתות פ' מטות סי' קלח איתא ולימא לא יהא גט אם לא מתי יהא גט אם מתי בעינן תנאי וכו'], ה) [כתובות ס:], ו) [גי' סדר המשנה וכן ברי"ף ורא"ש או שמת האב או שאמר כו'], ז) [תוספתא פ"ה], ח) ברש"י שברי"ף נוסף ד"ה מתניתין רבנן. דקפדי בתנאי ואמרו באיצטלית ודוקא תתן איצטלית ולא דמיה, ט) צ"ל תנוק. מגור דכש, י) [סוכה מא: קדושין ו: בבא בתרא קלו:], יא) [ועי' תוס' קדושין ו: ד"ה לא החזירו ותוס' סוכה מא: ד"ה הילך ותוס' ב"ב קלו: ד"ה לא], יב) דפו"ר נוסף, לה, יג) [דף עד:], יד) צ"ל ולפי. מהרש"א, טו) עי' מהרש"א ומהר"ם שי"ף.

◆

מוסף תוספות

א. לרבא. תוס' ב"ב קלו: כרבי, [דהאומר]. תוס' הרא"ש. ב. ויכולים המעשה והתנאי להתקיים. תוס' ב"ב שם. ג. [ד]לא נתקיים כלום מן התנאי. רש"י לקמן עו. ד. [ד]בשלמא גבי בן איצטריך לאשמועינן אע"פ שמת תוך ב' שנים, אלא באב מאי קמ"ל. תוס' הרא"ש. ה. [אף] אי הוה מתקיים התנאי. תוס' הרא"ש. ו. גבי אריס. תוס' הרא"ש. ז. [דהא] לא נתכוין אלא לצרכו. תוס' הרא"ש. ח. לשון הרשב"א: דלא טפי ליה אלא מחמת טירחא יתירא והא לא טרח. ט. כי לא הוי נתינה מאי הוי, מ"מ תהא מגורשת, דהא רוצה לקיים תנאה. רשב"א. י. ויכולה היא שתאמר הילך מאתים זוז אם תרצה ליקח קח. רשב"א. יא. ובידו ליקחם עכשיו כמו בשעת התנאי ודאי בעינן קיום התנאי. רשב"א. יב. [ו]איפשר לומר שכל כך לא נתכוון לצערה. רשב"א. יג. לרב אשי דילמא רישא בשהניקתו שעה אחת ולא הספיקה להניקו יום תמים עד שמת ורב אשי במפרש יום אחד דוקא קאמר יום אחד ולא תהני לה שעה אחת בדלא מאית הא מאית שעה אחת סגי דמ"מ הרי נתקיים התנאי שהניקתו. רשב"א לקמן דף עו. יד. כרבנן דמתני' דאמרי מת הבן בתוך שתי שנים אינה מגורשת. רשב"א.

◆

פסקי רי"ד (המשך)

של יניקה כלל ודמי לסיפא כשאמר שתי שנים ומת הבן בתוך שתי שנים שלא נתקיים התנאי של שתי שנים. או שאמר האב וכו'. פי' אע"פ שלא הקפידתו האשה שאין העכבה ממנה אפ"ה אינו גט כיון שלא נתקיים התנאי. רשב"ג אומר כל עכבה וכו' ומי בעי' כולי האי. ורמינהו שמשתו יום א' הניקתו יום

א' הרי זה גט. אמר רבא לא קשה כאן בסתם כאן במפרש פי' מתני' בסתם דאמר לה ע"מ שתניקי את בני ולא פירש לה כמה צריכה להניקו שתי שנים שהוא זמן יניקת הולד. וברייתא במפרש דאמר לה ע"מ שתניקי את בני יום אחד והוא גופיה קא משמע לן שאם שמשתו יום אחד והניקתו יום אחד שיתקיים התנאי הוי גט ואם לאו כגון שמת הבן או האב אינו גט ולאפוקי מדרבי שמעון בן גמליאל רב אשי אמר כל בסתם נמי כמפרש יום אחד דמי. פי' ברייתא דתני יום אחד אף על פי שאמר לה על מנת שתניקי את בני סתם די לה ביום אחד כיון שלא פירש לה זמן: תנן כמה היא מניקתו שתי שנים בשלמא לרבא ניחא אלא לרב אשי למה לי שתי שנים יום אחד סגי ה"ק יום אחד משתי שנים. לאפוקי לאחר שתי שנים דלא יום אחד מי"ח חודש לאפוקי אחר י"ח חודש דלא. פי' שכבר עבר זמן היניקה. מיתיבי הרי זה גיטיך ע"מ שתשמשי את אבא שתי שנים על מנת שתניקי את בני שתי שנים מת הבן או שאמר האב אי אפשי שתשמשני שלא בהקפדה אינו גט